

Lindesnes kommune

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5189-

26. november 2024

Beslutning om å innvilge søknaden fra Lindesnes kommune om å gjennomføre forsøk som del av forsøksordningen

Innledning

Saken gjelder søknad om å gjennomføre forsøk som del av forsøksordningen som administreres av Kommunal- og distriktsdepartementet (heretter kalt KDD). Se generell informasjon om forsøksordningen på <https://www.regjeringen.no/no/tema/statlig-forvaltning/forvaltningsutvikling/tillitsreform/forsokskommune/id2967899/>.

Kunnskapsdepartementet (heretter kalt KD) har besluttet å innvilge søknaden, noe som innebærer at Lindesnes kommune kan delta i forsøksordningen med forsøk om bruk av alternativ opplæringsarena på ungdomsskolen. Nærmere om begrunnelsen for beslutningen og betingelsene for gjennomføringen av forsøket framgår under.

Rettslig grunnlag

Opplæringsloven § 29-3 lyder som følger: «*Etter søknad frå kommunen eller fylkeskommunen, eller etter eige initiativ, kan departementet gjere tidsavgrensa unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk. Forsøka skal vere etisk forsvarlege, godt fagleg underbygde, og ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar etter lova. Forsøka skal evaluerast og rapporterast.*»

I opplæringen skal elevene deles i klasser eller grupper som skal ivareta behovet elevene har for sosial tilhørighet, jf. opplæringsloven § 14-2 første ledd første punktum. I deler av opplæringen kan elevene deles i andre grupper, jf. § 14-2 første ledd andre punktum.

Det framgår av fag- og timefordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20) at skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte fag for enkeltelever. Det er videre presisert at «[o]mdisponeringen skal kunne føre til bedre måloppnåelse i fagene samlet sett for eleven. Den enkelte elev eller forelder må samtykke til omdisponeringen. Omdisponeringen av timer forutsetter at eleven får opplæring i alle kompetansemålene i læreplanene for fag». Se Udirs rundskriv *Udir-1-2024* punkt 1.3 for nærmere beskrivelse av muligheten til omdisponering.

Om søknaden

Lindesnes har i den endelige søknaden 23.09.24 bedt om å få gjennomføre forsøk med å bruke arbeidslivet og hospitering på videregående skoler som alternativ opplæringsarena for elever på ungdomsskolen. Kommunen skriver at målet med forsøket er å tilpasse opplæringen for elever som har behov for en mer praksisnær og arbeidsrettet opplæring enn det som er mulig innenfor skolens rammer i dag. Kommunen ønsker derfor å bidra med kunnskap om hvorvidt bruk av arbeidsliv eller videregående skoler som opplæringsarena kan bedre elevenes situasjon med hensyn på motivasjon, praktisk opplæring og informerte karriere- og livsvalg.

Kommunen beskriver at det til tross for en rekke satsinger i ungdomsskolen for å skape en praktisk skole tilpasset alle elever, fremdeles er en del utfordringer som krever større handlingsrom for å løses. Av utfordringer i dag peker kommunen blant annet på at mange elever har svake grunnleggende ferdigheter, manglende motivasjon og høyt fravær. Videre peker kommunen på manglende forberedelse til yrkesutdanning. Kommunen skriver blant annet følgende om situasjonen i sin egen kommune:

«Gjennom mange år har vår kommune og vårt fylke hatt en vedvarende høy andel uføre. I Lindesnes kommune var det i 2022 17,6 % uføre sammenlignet med landsgjennomsnittet på 10,7 %. I aldersgruppen 18-24 år er andelen 2,4 % i Lindesnes kommune, mens landsgjennomsnittet er på 1,8 %. Kommunen har gjennomført flere tiltak over flere år for å redusere antallet uføre, og med denne forsøksideen ønsker kommunen å styrke denne innsatsen. Vi har tro på at en tidlig relasjon til arbeidslivet kan gi sterkere og mer varig tilknytning til arbeidslivet. En god relasjon til det lokale arbeidslivet allerede i ungdomsskolen kan være verdifullt for videregående opplæring i tilknytning til praksis, læretid, samt for senere deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.»

Når det gjelder gjennomføringen av forsøket, skriver kommunen blant annet at den vil involvere inkluderingssteam på den enkelte skole, bygge videre på utviklet modell for arbeidslivsfaget i kommunen, involvere faget utdanningsvalg og skape formelle samarbeidsstrukturer med videregående skole. Videre vil kommunen etablere rutiner for informasjon, samtykker og nødvendige skjema for å ivareta elevens opplæring med hensyn på kompetansemål og oppfølging. Kommunen har i søknaden lagt ved temaplanen for mestring 2023-2030 som ble vedtatt av kommunestyret våren 2023. Kommunen viser til at Agder fylkeskommune har igangsatt prosjektet *#Innaskjærs* som skal utvikle en helhetlig karrieremodell fra ungdomsskolen til fullført yrkesutdanning i et samarbeid

mellom ungdomsskolene i Lindesnes kommune og Mandal videregående skole, og at dette blir en viktig samarbeidspartner for kommunen.

Kommunen gir uttrykk for at de ønsker å bruke arbeidslivet som arena for å gi bedre tilpasset opplæring for at alle elevene skal få utnyttet og utviklet sine evner, og at det da er nødvendig med fritak fra reglene om gruppetilhørighet.

Om forankring skriver kommunen at skoleledere og relevante lærere er orientert, at Utdanningsforbundet er orientert og er positive, at forsøket er drøftet med lærerorganisasjonene på kommunenivå, og at drøfting med plasstillitsvalgte på den enkelte skole for praktisk organisering er avhengig av rammebetingelser som avklares ved svar på den endelige søknaden.

Kommunen mener forsøket vil være positivt for elevene, og peker blant annet på mer mangfoldig opplæringstilbud tilpasset egne evner, bedre psykisk helse og økt motivasjon for læring og arbeidsliv. Videre mener kommunen at forsøket er positivt for skolen, blant annet under henvisning til at skolene får et større handlingsrom for å tilpasse undervisningen, og at samarbeid med andre aktører kan heve lærernes og skolens kompetanse. Kommunen peker også på at forsøket er positivt for bedriftene, som blant annet får utveksle kompetanse med skolesektoren, og kan få økte rekrutteringsmuligheter.

Om organisering av forsøket ser kommunen for seg et forsøk over tre år, hvor elever bruker andre opplæringsarenaer inntil én dag i uken innenfor muligheten som følger av læreplanverket til å omdisponere inntil 25 prosent av timene i et fag. Kommunen ønsker oppstart høsten 2025 med én skole, for deretter å utvide forsøket til å inkludere alle ungdomsskolene i kommunen fra høsten 2026. Kommunen har skissert en tentativ tids-/fremdriftsplan for forsøket.

KDs vurdering og beslutning

KD innvilger søknaden om forsøk med å utvide ungdomsskolens handlingsrom til å bruke alternative opplæringsarenaer.

Reglene om krav til gruppetilhørighet begrenser i dag mulighetene for å benytte alternative opplæringsarenaer for enkeltelever innenfor den ordinære opplæringen (dvs. uten at det er fattet vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring). KD vurderer at forsøket er interessant for å få mer kunnskap om hvorvidt bruk av alternative opplæringsarenaer kan bedre elevenes motivasjon, muliggjøre mer praktisk opplæring, hindre fravær, og sikre at flere kan inkluderes i den ordinære opplæringen og bli bedre forberedt til videregående opplæring.

Kommunen synes å ha en god plan for gjennomføring av forsøket, og forsøket synes å være godt forankret hos aktuelle lærere og skoleledelse. Det er positivt at kommunen allerede arbeider med og vektlegger temaet mestring, og at forsøket kan relateres til dette arbeidet. I søknaden skriver kommunen at drøfting med plasstillitsvalgte på den enkelte skole for praktisk organisering, er avhengig av rammebetingelser som avklares ved svar på den

endelige søknaden. KD forutsetter at kommunen har god dialog i tråd med signalene i søknaden.

Forsøket kan gjennomføres ved ungdomsskolene i kommunen for elever fra 8. til 10 trinn. Forsøket kan gjennomføres for de fire skoleårene 2025-2026, 2026-2027, 2027-2028 og 2028-2029. Det gis unntak fra reglene i opplæringsloven § 14-2 første ledd om organisering i klasser eller grupper. Det er en forutsetning at unntaket brukes i sammenheng med muligheten skoleeier har til å omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte faget for enkeltelever, jf. fag- og timefordelingen i læreplanverket. I den øvrige opplæringen skal kravene til gruppetilhørighet være oppfylt.

Det gis ikke fritak fra andre regler i lov og forskrift enn de som er omtalt særlig over. KD presiserer at det blant annet betyr at det ikke gis fritak fra kompetansemål i læreplanene eller krav om minstetimetall i fag. Det gis heller ikke fritak fra reglene om personalet i skolen i lovens kapittel 17. Dette betyr blant annet at kun de som er ansatt i lærerstilling kan ha faglig ansvar for opplæringen, og at de som hjelper til i opplæringen skal ha nødvendig veiledning, jf. opplæringsloven § 17-6.

Beslutningen er fattet med hjemmel i opplæringsloven § 29-3. Beslutningen regnes ikke som et enkeltvedtak. Beslutningen er fattet i samråd med KDD, da forsøket inngår som del av forsøksordningen som KDD administrerer.

Dersom kommunen underveis i forsøksperioden ser at det ikke er forsvarlig eller hensiktsmessig å videreføre forsøket, skal KD informeres. Dersom kommunen underveis finner at det er nødvendig eller hensiktsmessig med endringer i forsøkets innhold, omfang eller organisering som går ut over rammene for det innvilgede forsøket, må det sendes søknad om en justering av forsøket til KD.

Evaluering

Det er besluttet at både forsøksordningen og de enkelte forsøkene som inngår i forsøksordningen skal evalueres. Evalueringen skal lyses ut gjennom en offentlig anbudskonkurranse. Dette er regulert av lov om offentlige anskaffelser. Det er KDD som finansierer og som skal ha hovedansvaret for evalueringssoppgaven, men KDD og KD vil samarbeide om utlysningen av ett samlet evalueringssoppgave for de forsøkene som skal gjennomføres på KDs område. Vi vil lage en kortfattet beskrivelse av hver kommunes forsøk til bruk i utlysningsteksten. Denne beskrivelsen ønsker vi å avstemme med kommunen før oppdraget lyses ut.

KDD og KD forutsetter at kommunene som deltar i forsøksordningen samarbeider med det eller de miljøene som får i oppdrag å evaluere forsøket og forsøksordningen, og at kommunen legger til rette for at evaluator kan undersøke elementer i og virkninger av forsøket på en god måte. Vi vil komme tilbake med mer informasjon om evalueringen når leverandør er valgt.

Med hilsen

Lilly Sofie Ottesen (e.f.)
avdelingsdirektør

Andreas Rakli
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Kommunal- og distriktsdepartementet

KOPPI